

Nederlands stimuleren op de speelplaats in de secundaire school

BRUSSEL
VOL TAAL

Leerlingen leren niet alleen taal in de klas. Ook op de speelplaats ontwikkelen ze hun taalvaardigheid.

Is er een positief en veilig klimaat, dan komt hun meertalige identiteit spontaan tot uiting. De pauze is bij uitstek een moment van ontspanning, waar leerlingen zich op hun gemak voelen. Dat uit zich ook in hun taalgebruik. Vaak schakelen ze vanzelf over naar hun thuistaal of gebruiken ze meer jongerentaal. Dat is normaal en ook nodig om stoom af te blazen. Het vergt een grote inspanning om voortdurend in een andere taal les te volgen en te communiceren. Leerlingen voelen zich er goed bij om zich in hun eigen taal uit te drukken en ze kunnen er hun emoties het best mee uitdrukken. Hun taal hoort bij hun identiteit. Die identiteit een plaats geven is cruciaal voor de ontwikkeling van een positief zelfbeeld.

Toch heeft het Nederlands ook een rol op de speelplaats. Als we willen dat de leerlingen positief staan tegenover het Nederlands en gemotiveerd zijn om Nederlands te leren, dan moeten ze ervaren dat ze het ook buiten leersituaties kunnen gebruiken. Dat Nederlands ook met leuke situaties verbonden is. Daarom is het zinvol om Nederlands op de speelplaats te stimuleren. Bovendien is Nederlands de gemeenschappelijke taal van de school. Wanneer iemand buiten de communicatie dreigt te vallen door een taalbarrière, is het Nederlands de gemeenschappelijke taal om naar terug te grijpen. Maak daarover schoolbrede afspraken (zie <https://www.brusselvoltaal.be/3-aan-de-slag/activiteiten/taalafspraken-maken>)

Ga op zoek naar prikkelende activiteiten die leerlingen aanspreken. Dan nemen ze dat Nederlands er graag bij!

Vergeet daarbij niet de leerlingen zelf te betrekken, bijvoorbeeld via de leerlingenraad. Geef hun een stem: laat hen mee bepalen welke activiteiten ze zelf leuk vinden voor tijdens de speeltijd.

Hoe maak je van de speelplaats een rijke, (Nederlands)talige omgeving?

Welke activiteiten lokken betekenisvolle interactie uit en geven het Nederlands een positief imago?

Laat je inspireren door de voorbeelden in deze inspiratiefiche¹.

Voor alle voorbeelden geldt dat als er **Nederlandstalige begeleiding** bij is, de leerlingen zich meer uitgedaagd voelen om zelf ook Nederlands te spreken. Sommige activiteiten vragen veel van de draagkracht van het team. Andere zijn minimale ingrepen die veel minder inspanningen vragen, maar misschien ook iets minder effect sorteren. Maak een afweging over wat er op jouw school haalbaar is!

¹ Deels geïnspireerd op Loman, F. (2017-2018). Taal op de speelplaats. Authentieke taavaardigheidsverwerving in de basisschool. In *Dialogo*, 2, nr. 2, 44-49. Je kunt dit nummer van In Dialogo [hier](#) downloaden.

Voorbeeld 1: chillhoek

Zorg op de speelplaats voor leuke, gezellige plekjes die uitnodigen om te praten. Besteed aandacht aan de opstelling van de plekjes zodat de leerlingen oogcontact hebben. Denk aan zitpoefs of zitkussens in een kring, houten blokken rond een afgezaagde boomstam. Een afgeschermd hoek nodigt uit om geheimen te delen. Daar kun je foto's ophangen van ervaringen die de leerlingen hadden op school. Van schooluitstappen, een sportdag, een voorstelling of een leuke ervaring in de klas. Ze nodigen de leerlingen uit om met elkaar te praten. Doordat ze dit in het Nederlands meemaakten, is de kans groter dat ze er ook in het Nederlands over praten.

Voorbeeld 2: spelkoffer

Zorg voor een spelkoffer met 'talige' gezelschapsspellen. Denk daarbij aan *Taboe*, *Time's up*, *Salad bowl*, *Nonsense*, *Dixit*, *Wie ben ik?*, *Black stories*...

Info vind je op https://frisonderwijsnederlands.files.wordpress.com/2017/05/fons_2_2_vanhove.pdf en <https://www.spelhuis.be/Taalontwikkeling-Spelletjes>.

Als je als begeleider een rol opneemt in hun spel, kun jij Nederlands binnenbrengen in een ongedwongen spelsituatie. De vragen die jij stelt, zet hen op weg om gelijkaardige vragen te bedenken. Zo help je hen bij het formuleren.

Of je zorgt voor spelkapiteins. Sommige leerlingen hebben een duwtje in de rug nodig om tot spel te komen. Maak een doos met kaarten waarop spelletjes uitgelegd staan. Spelkapiteins worden opgeleid om een bepaald spelletje aan andere leerlingen uit te leggen.

Voorbeeld 3: escape room aanbieden of maken

Sommige leerlingen zijn gebeten door escaperooms. Een escaperoom is een interactief spel waarbij een groep samen puzzels, raadsels en uitdagingen ontdekken en proberen op te lossen binnen een bepaalde tijd om zo uit een kamer (of andere plek) te kunnen ontsnappen. Doordat je voor escaperooms (inter)actief bezig bent, is het een uitgelezen kans om ook Nederlands interactief aan te bieden. Je kunt bovendien klassen of groepen voor elkaar escaperooms laten maken of een competitie errond opzetten.

Op deze pagina vind je heel wat tips over hoe je escaperooms kunt maken op school:

<https://www.leraar24.nl/240435/escaperoom-als-actieve-en-speelse-werkvorm>

Voorbeeld 4: initiaties door partners

Schakel Nederlandstalige partners (sportclubs of andere vrijetijdsclubs, muziekschool, etc) in om workshops te geven op school om hun eigen aanbod kenbaar te maken. Zo ontdekken de leerlingen het Nederlandstalige aanbod buiten de school, maak je hen er enthousiast voor en haal je het Nederlands uit de schoolsfeer. De Brede School kan helpen om de nodige contacten te leggen.

Je kunt de partners vragen om enkele initiaties te geven op school. Op die manier hoeft de school geen budget te hebben voor de activiteiten. Hou wel rekening met de kosten die aan zulke buitenschoolse activiteiten verbonden zijn voor de ouders.

Heeft de school budget over, dan kan het leuk zijn om partners te engageren die tijdens de middagspeeltijden Nederlandstalige activiteiten aanbieden.

Voorbeeld 5: babelbox

Installeer een babelbox op de speelplaats waar leerlingen voor de camera kunnen reageren op een vraag of een stelling. Toon nadien een selectie van de reacties in de klas, zet ze op de schoolwebsite of toon ze via de televisieschermen in het schoolgebouw.

Voorbeeld 6: speelplaatstentoonstellingen

Fantastische beeldende werkjes, foto's en gedichten van leerlingen, verdwijnen meestal meteen in hun persoonlijke map. Geef leerlingen de kans die creatieve werkjes voor te stellen. Zelf geïnteresseerden lokken en rondleiden op een speelplaatstentoonstelling lokt veel interactie uit.

Voorbeeld 7: Nederlandstalige prikkels in het schoolgebouw

Posters met 'Hier spreken we Nederlands' zetten tieners niet aan om dat ook daadwerkelijk te doen. Integendeel. Het werkt veel beter om via prikkels de leerlingen uit te dagen om het Nederlands ook echt te gebruiken.

- Schilder de toiletten met bordverf en laat ze er commentaren neerschrijven (enkel in het Nederlands!)
- Hang raadgedichten op in het gebouw. Zie <https://raadgedicht.nl/>
- Verstopt antwoorden op toetsen in het gebouw.
- Maak een graffitimuur waarop leerlingen boodschappen kunnen schrijven. Boodschappen in andere talen dan het Nederlands, moeten ze vertalen.
- ...

Voorbeeld 8: schoolradio

Maak een radiostudiootje op de speelplaats. Vooraf kunnen leerlingen plaatjes aanvragen en zich aanmelden om een gesprekje te voeren in de studio. Telkens andere klassen bereiden de radiotijd voor en verzorgen de organisatie. Zij nodigen ook leerkrachten uit voor gesprekjes. Leerlingen kunnen spannende vragen bedenken om aan de leerkrachten te stellen. Wat wilden ze altijd weten van die van Frans? Hoe ziet de pyjama van de directeur er uit? Waar luistert meneer Janssens naar?

Voorbeeld 9: de schoolband of het schoolkoor

Zijn er leerlingen die in een band spelen? Is er interesse om eigen schoolband of schoolkoor in te richten? Ook muzikale leerkrachten kunnen er deel van uitmaken. Ga op zoek naar een repertoire met zeker ook enkele Nederlandstalige songs. Muziek brengt sfeer op school, zorgt voor verbondenheid en leuke momenten om samen te zingen en dansen, (ook) in het Nederlands.

Voorbeeld 10: de speelplaatsbibliotheek

Sommige leerlingen zoeken rust tijdens de speeltijd en vinden niks leukers dan zich te verdiepen in een boek of te luisteren naar een verhaal. Zorg voor een knusse plek met een collectie boeken, strips en luisterverhalen waar de leerlingen die dat fijn vinden zich kunnen terugtrekken tijdens de speeltijd om samen te lezen of naar verhalen te luisteren.

Voorbeeld 12: het opdrachtenparcours

Om leerlingen tot spel te brengen, kunnen sommigen wel wat input gebruiken. Maak een opdrachtenparcours op de speelplaats. Dat kunnen sportieve opdrachten zijn zoals 'Steun met je armen op de zitbank en pomp 10 keer', maar evenzeer zoekopdrachten die taal uitlokken. 'Ga op zoek naar de leerkracht die ooit een tv-quiz won', 'Welk leesboek is het populairst bij de leerkrachten?'

Voorbeeld 13: speeltijdclubs

Speeltijdclubs kunnen heel diverse projecten doen. Welke talenten of interesses hebben de leerkrachten? Wat interesseert de leerlingen? Betrek hen zeker bij het opzetten van de clubs. Tijdens de clubs is het Nederlands de voertaal, wat extra oefenkansen biedt.

- een wetenschapsclub die onderzoeksprojecten opzet
- een theaterclub die eigen producties op poten zet
- een stop motionclub die zelf verhalen uitwerkt en filmt
- een boekenclub die samen boeken bespreekt
- een schrijfclub voor leerlingen die graag verhalen of gedichten schrijven.
- ...

Voorbeeld 14: Nederlandstalige prikkels op en rond de speelplaats

Hang overal (in de toiletten en in de gangen) Nederlandstalige mopjes en raadsels en vragen van de week op. Maak ze zo interactief mogelijk en vervang ze ook regelmatig. Hang lege affiches op waar de leerlingen elkaar boodschappen mogen sturen en zet er zelf ook regelmatig een uitdagende boodschap op. Maak placemats voor in de refter met dilemma's en raadsels, de tekst van het schoollied, zoekopdrachten....